

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže

Příloha č. 2 – Rozhovor s KPM č. 2

Příloha č. 3 – Rozhovor s KPM č. 3

Příloha č. 4 – Rozhovor s KPM č. 4

Příloha č. 5 – Rozhovor s KPM č. 1

Příloha č. 6 – Věková hranice trestní odpovědnosti

Příloha č. 1 – Zásada spolupráce s OSPOD dle zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže

Následující text je použit z mé diplomové práce (Bosáková, 2014, s. 27-28), pro doplnění kurátorovi spolupráce se soudem v oblasti trestněprávní problematiky mladistvých.

Za pomoci zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže¹ (dále jen ZSM) se řeší trestná činnost mladistvých. V našem právním systému je tento zákon označován jako speciální a vychází ze dvou zákonů, kterými jsou zákona č. 90/2009 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, který upravuje skutkovou podstatu trestných činů a zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů, jenž upravuje obecné zásady trestního řízení. Je důležité, aby kurátor pro mládež v souvislosti s justicí znal i další zákony, těma jsou zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, a zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, kde se o kurátorovi při vykonávání sociálně právní ochrany také hovoří.

Spolupráce orgánů činných podle ZSM s orgánem sociálně-právní ochrany dětí (dále jen zkráceně OSPOD) patří mezi základní zásady. (ZSM, 2003, § 3 odst. 4) Ustanovení § 36 ZSM říká, že orgány činné podle tohoto zákona postupují ve spolupráci s příslušným OSPOD a s Probační a mediační službou. S jakými dalšími subjekty působící v této oblasti orgány činné podle tohoto zákona spolupracují a co je cílem jejich vzájemné spolupráce, je ukotveno v samotném ustanovení § 40 odst. 1 ZSM, který stanovuje, že *„orgány činné podle tohoto zákona a úředníci Probační a mediační služby spolupracují s příslušným orgánem sociálně-právní ochrany dětí i se zájmovými sdruženími občanů a s osobami realizujícími probační programy, aby posílili výchovné působení řízení ve věcech mladistvých, vytvořili podmínky pro individuální přístup k řešení jednotlivých věcí, včas reagovali na potřeby a zájmy mladistvých a poškozených osob i všech dalších subjektů dotčených trestnou činností a také tímto způsobem trestné činnosti zamezovali a jí předcházeli.“*

Formy spolupráce, které vyplývají z jednotlivých ustanovení tohoto zákona, jsou:

1.) „Zájmová sdružení občanů a osoby realizující probační i jiné programy nebo věnující se sociální práci mohou způsobem stanoveným v zákoně upozorňovat orgány činné podle tohoto zákona a příslušný OSPOD na skutečnosti nasvědčující tomu, že

---

¹ Celým názvem: Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mladistvého a dítěte za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změnách některých zákonů

bylo spácháno provinění, a dávat tak podnět k vhodné reakci na něj.“(ZSM, 2003, § 40)

- 2.) Orgány činné v trestním řízení dle ZSM ukládají příslušnému OSPOD, příp. též Probační a mediační službě za účelem zvolení dalšího postupu řízení a uložení nejvhodnějšího opatření, aby zajistili poměry mladistvého (2003, § 55 odst. 3), a dále mohou být tyto orgány pověřeny vypracováním podrobné zprávy o osobních, rodinných a sociálních poměrech mladistvého a jeho aktuální životní situaci, pokud je nezbytné zjistit podrobnější informace pro další postup řízení a pro uložení nejvhodnějšího opatření dle § 58 odst. 1.(2003, § 56 odst. 2)
- 3.) Protože při rozhodování o zajišťovacích úkonech směřujících proti mladistvému obviněnému spolupracují OSPOD a Probační a mediační služba, je třeba tyto orgány vyrozumět o zadržení, zatčení nebo vzetí do vazby mladistvého na základě § 46 odst. 2 ZSM; při přezkoumávání důvodů vazby orgány činné v trestním řízení dle ZSM postupují v součinnosti s Probační a mediační službou a s příslušným orgánem sociálně-právní ochrany dětí. (ZSM, 2003, § 48)
- 4.) *„Probační úředníci či příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí spolupracují při převýchově odsouzeného mladistvého (zejména se bude jednat o případy, kdy je mladistvému uloženo výchovné opatření dohledu probačního úředníka nebo absolvování probačního programu).“* (Mlčáková, 2012, s. 18)
- 5.) Probační a mediační služba spolupracuje s orgány činnými v trestním řízení dle ZSM při výkonu soudních rozhodnutí, při nápravě mladistvých a vytváření vhodného sociálního zázemí např. § 75. (Jelínek, 2011, s. 184 až 185)

Příloha č. 2 - Rozhovor s KPM č. 1

Kurátor pro děti a mládež - oddělení sociální prevence – Praha – západ (muž)

Identifikace:

1. Jak dlouho jste v praxi vůbec?

2. Jak dlouho pracujete jako kurátor?

V praxi jsem dva roky a stejně dlouho pracuji jako kurátor.

3. Jak jste se dostal k práci kurátora?

Chtěl jsem a stále chci to dělat. (Specializuje se na prevenci.) Dříve jsem vedl lidi a týmy, chtěl jsem změnu.

4. Proč jste se rozhodl pro práci kurátora?

Viz odpověď č. 3.

5. Jaké je Vaše dosažené vzdělání?

VŠ – Policejní akademie České republiky v Praze, obor Bezpečnostně strategická studia, získán titul Mgr.

Otázky pro rozhovor:

1. S čím se nejčastěji ve své kurátorské praxi setkáváte?

Mezi nejčastější případy, které tu řešíme, patří krádež, napadení, vyhrožování, záškoláctví, drogy. Vše je namíchané např. záškoláctví a užívání drog.

2. Čím myslíte, že je to způsobeno?

Drogy a alkohol jsou snadno dostupné + legalizace drog (marihuana). Rodina je často pracovně zaneprázdněná, nemá čas na děti a jejich kontrolu po vyučování. Na prvním místě jsou peníze, kterými dětem kompenzují nedostatek trávení společného volna a samozřejmě dárky.

3. Změnila se problematika v průběhu posledních 5 let? Příp. Jak se změnila?

Myslím si, že se moc nemění. Jsem na pozici dva roky, tak to nemohu přesně posoudit.

4. Máte ve své práci nějaké pochybnosti? (např. ohledně postupů, metodiky...)

Mám, především v následujících skutečnostech:

Narkomany pošlou na psychiatrii. Chybí zde specializované zařízení pro tyto klienty, které by nabízelo efektivní přestavbu jejich osobnosti.

Př. Viděl bych k tomu určené zařízení někde na Šumavě, kde by se závislost léčila jinak. Tím myslím nejen odepření drog, ale naučit klienty jak osobním návykům, tak i pracovním.

Je málo dětských psychiatrů, to způsobuje dlouhé objednací doby. Také je málo pobytových kapacit v zařízeních.

Západní prosazování modelů – ne u kurátorských dětí, stejné potíže jsou i u pěstounů.

Kolem 13-15 let je dítě hotová osobnost – chybí tvrdé mantinely v ústavech, kde to mají klienti přes chodbu a ničemu se moc nenaučí.

Příliš zatěžující administrativa na úkor práce s klientem. Jde o zbytečnou práci vypisování papírů – posudků, zbývá málo času na práci s dětmi a mladistvými.

5. S kým nejčastěji spolupracujete?

Na Praze – západ máme střediska výchovné péče, preventivní pobyt, školy a do 5 let snad budou dokončeny organizace i mimo Prahu.

(Preventivní pobyt se platí cca 6500,- Kč/ 2 měsíce. Když jde o sociální rodinu, která nemá peníze, dítě tam nedá a soud jej pošle do zařízení. Někdy se pobyt hradí z příspěvku, jež si rodiče vyžádají na „sociálce“.

6. Jaké jsou Vaše zkušenosti se soudy?

Zkušenosti jsou různé. Výsledek soudního jednání se nedá předpovědět, záleží na soudci a nachystání podkladů.

7. Co byste potřeboval pro svou práci – nebo změnit? (např. změna legislativy, podporu...)

Jak jsem uvedl v jedné z předchozích otázek (č. 3), bylo by dobré zřídit nové zařízení někde v lesích na Šumavě, které by pracovalo na přestavbě osobnosti klienta – narkomana.

Po 8 týdnech konec – cesta Řevnice – po ukončení ZŠ

Výchovné ústavy jsou jiný, nezabývají se tolik závislostí, nejsou tam žádné pracovní terapie.

8. Jaké jsou osobní předpoklady pro práci?

- psychická rovnost
- nebrat si věci domů
- zkušenosti s jednáním s lidmi
- dodržet si odstup - míru

9. Ovlivňuje přístupy kurátorů jejich pohlaví?

Rozdíl trochu je, hlavně věkově. Styl záleží na charakterových osobnostních předpokladech.

Jaký je postup Vaší práce?

Na základě oznámení od Policie ČR nebo nemocnice.

Přijde papír od školy, obsahující podezření na záškoláctví. Dávají brzy vědět.

Pozvu si samotné rodiče a dítě. Vedu s nimi rozhovor včetně s každým zvlášť. Vysvětlím, proč jsou tady...Šetření s dětmi – dozvídáme se o tom. Nejedná se o terénní práci.

Příloha č. 3 - Rozhovor s KPM č. 2

KPM č. 2 - Vedoucí oddělení sociální prevence - Praha Západ (žena)

Identifikace:

1. Jak dlouho jste v praxi vůbec?

2. Jak dlouho pracujete jako kurátor?

U otázky č. 1 a 2 stejná odpověď. 10 let.

3. Jak jste se dostala k práci kurátora?

K práci v kuratele jsem se dostala přes výběrové řízení v době nástupu na VOŠ. Tehdy jsem potřebovala práci a vzala bych téměř jakoukoli.

4. Proč jste se rozhodla pro práci kurátora?

Z počátku jsem byla ráda za jakoukoliv práci. Nejprve jsem nastoupila do kurately. Baví mě práce s dětmi a především s těmi staršími, protože je s nimi možný větší kontakt bez rodičů.

5. Jaké je Vaše dosažené vzdělání?

VŠ - obor Sociálně-právní, získán titul Bc.

Otázky pro rozhovor:

1. S čím se nejčastěji ve své kurátorské praxi setkáváte?

V trestu jde především o krádeže, porušování domovní svobody, nejčastěji jde o výtržnictví.

2. Změnila se problematika v průběhu posledních 5 let? Příp. Jak se změnila?

To, že ubylo pachatelů trestné činnosti dětí a mladistvých. Ve statistikách počet klesá.

Čím myslíte, že to je způsobeno?

Neobjasněné případy, ale nemyslí si, že to děti nepáchají.

3. Máte ve své práci nějaké pochybnosti? (např. ohledně postupů, metodiky...)

Postupuji podle zákona, ale záleží na jeho vyložení. Stálo by za to mít komentář.

Také bychom uvítali větší podporu kurátorů, obzvlášť ze strany kraje.

4. S kým nejčastěji spolupracujete?

S OČTŘ, tedy s orgány činnými v trestním řízení a se školami - zprávu ze školy chce státní zastupitelství. Dále s Probační a mediační službou, s pedagogicky – psychologickými poradnami.

5. Jaké jsou Vaše zkušenosti se soudy?

V celku mám dobré zkušenosti. Nejvíc pracuji s naším soudem, kde to má nestarosti jeden člověk, zabývající se speciálně mládeží -> alternativní tresty. Lepší zkušenosti mám v trestním řízení než v opatrovnickém.

6. Co byste potřebovala pro svou práci – nebo změnit? (např. změna legislativy, podporu...)

- *U dětí širší nabídku opatření, co jim moci ukládat.*
- *Když se tresty uloží, aby se také plnily. U nezletilců toho moc není, chybí pro ně programy. Navíc, když trest nevykonají, nic se nestane.*
- *Praktická setkání kurátorů – předání si zkušeností.*
- *Dříve byl probační dohled k ničemu – v současnosti se to hodně zlepšilo.*
- *Např. zákaz restauračních zařízení nefunguje, měla by pomáhat obec, je to tudíž k ničemu.*

7. Jaké jsou osobní předpoklady pro práci?

- *Ustát nepříjemné situace (nadávky, stížnosti).*
- *Nenechat se rozhodit.*
- *Oddělovat soukromí a práci. (V kanceláři nemáme žádné rodinné fotografie.)*
- *Psychologie – znovunabytí energie*

8. Ovlivňuje přístupy kurátorů jejich pohlaví?

Nemyslí si, že je kurátor ovlivňován tím, že je muž nebo žena. Spíše vidím rozdílnost z pohledu věku – mladší kurátor nemá takový respekt.

9. Jaký je postup Vaší práce?

- *Kontaktuje mě Policie ČR s žádostí o zprávu. Dostanu od nich krátké sdělení, čeho se případ týká a na co se mám zaměřit.*
- *Podívám se, jestli je už někde klient vedený nebo ne.*
- *Pozvu si dítě do kanceláře společně s rodiči, pak zvlášť dítě a zvlášť rodiče.*
- *Na návštěvě jim sdělím důvody, proč jsem si je pozvala, zajímá mě rodinná anamnéza, dále jestli už někdy bylo dítě či mladistvý u odborníka či pedagogicko-psychologického poradce, jak tráví volný čas, jestli už s ním byly nějaké problémy, jak ho hodnotí rodiče...*
- *Ve škole zjišťuji, kam dítě chodí, jak se učí a jaké má známky.*
- *Doporučím a v případě potřeby pomůžu s návrhem na omluvný dopis.*
- *Po prvotním zjištění napíšu záznam do spisu, vyžádám si zprávu ze školy a informace předám PČR.*
- *Pokud je klient předvolaný k výslechu, jsem jako kurátorka u toho.*

- *Když dostanu informaci tedy usnesení o zahájení trestního stíhání, kdy je klient podezřelý, (má povinného obhájce), předám kontakt na Probační a mediační službu. Měla by ho předat/posílat Policie ČR.*
- *(důkaz – protokol) Seznámím se spisem, mohu si fotit, co potřebuji. Odesílám státnímu zastupitelství aktuální zprávu.*
- *Při obžalobě se opět účastním jednání, píšu zprávu soudu. Jsem v kontaktu po celou dobu s dětmi a vedu s nimi průběžné pohovory.*
- *Po skončení procesu, pokud není nic dalšího, je ukončena i má spolupráce s klientem.*

Příloha č. 4 - Rozhovor s KPM č. 3

Kurátorka pro děti a mládež Městské části v Praze (žena)

Identifikace:

1. Jak dlouho jste v praxi vůbec?

2. Jak dlouho pracujete jako kurátor?

Jsem 20 let v oboru a 13 let pracuji jako kurátor.

3. Jak jste se dostala k práci kurátora?

Dala jsem výpověď jako sociální pracovník. Byla mi nabídnuta práce kurátora na oddělení péče o děti. Stále jsem v kontaktu se sociálními pracovníky.

4. Proč jste se rozhodla pro práci kurátora pro mládež?

Práce kurátora je zajímavější v trestné činnosti. Více pracuji s dětmi a mladistvými. Mám možnost pomáhat a být blíže dětem.

5. Jaké je Vaše dosažené vzdělání?

VŠ - obor Sociální patologie a prevence, získán titul Bc. a VŠ - obor Sociální práce, získán titul Mgr.

Otázky pro rozhovor:

1. S čím se nejčastěji ve své kurátorské praxi setkáváte?

Mezi nejčastější případy patří výchovné problémy, trestné činy a záškoláctví, které se nejčastěji vyskytuje u mladistvých kolem 16 let.

2. Čím myslíte, že je to způsobeno?

Změnami v chování mládeže, která stále méně dodržuje pravidla a stává se agresivnější, dále také velmi volnou výchovou v rodině. Mizí hranice ze strany vychovatelů, státu apod.

3. Změnila se problematika v průběhu posledních 5 let? Příp. Jak se změnila?

Trochu vymizelo sprejerství, naopak zřejmý je nárůst záškoláctví. Stále častější je užívání drog u mladistvých a alkoholu u dětí. Statistický nárůst může být částečně způsoben větší aktivitou Policie ČR.

4. Máte ve své práci nějaké pochybnosti? (např. ohledně postupů, metodiky...)

Kurátor by si měl vytvořit vlastní postupy – chybí metodické vedení a podpora.

S kým nejčastěji spolupracujete?

Spolupracujeme s Policií ČR, se školami a rodiči, s odbornými zařízeními (jedná se o střediska odborné péče, pro uživatele drog, řešení trestní činnosti).

5. Jaké jsou Vaše zkušenosti se soudy?

Rozhodnutí soudu nelze dopředu odhadnout, protože ke každému případu přistupují individuálně.

Soudy jsou příliš benevolentní - mohly by být přísnější.

6. Co byste potřebovala pro svou práci změnit? (např. změna legislativy, podporu...)

Nejvíce, aby výrazně ubylo papírování, přesněji vyhodnocování v papírové formě dopodrobna (bylo to stručnější).

Více času na klienty. (Bylo by ho více, kdyby nebylo tolik administrativy)

Otázka umístění do výchovných ústavů – dříve pomáhal diagnostický ústav, nyní musíme znovu obvolávat zařízení za účelem zjištění dostupnosti, místa pro klienta a dále jeho vhodnost vůbec. Je to opět zatěžující.

7. Jaké jsou osobní předpoklady pro práci?

- *Kurátor by měl být empatický, ale přísný.*
- *Musí sám dodržovat hranice a vyžadovat je také od klientů.*
- *Měl by mít zájem o vzdělávání se a organizační schopnosti.*
- *Odolný vůči stresu.*

8. Ovlivňuje přístupy kurátorů jejich pohlaví?

Ano, určitě. Myslím si, že jsou lepší kurátoři muži – doporučovala bych na post muže. Je přílišná feminizace. Děti by se měly setkat s mužem, který má ráznější přístup.

Muži – jsou jasnější, srozumitelnější, mládež to potřebuje. X Ženy - jdou do emocí – nemusí to být ku prospěchu.

9. Jaký je postup Vaší práce?

- *Když se dozvím o konkrétním případě, nejprve si pozvu rodiče, dítě či mladistvého.*
- *Vysvětlím jim, proč se měli dostavit. Co se stalo a z jakých důvodů jsou zvaní.*
- *Poté se domluví s dítětem na další spolupráci.*
- *Následně žádám zprávu ve škole.*
- *Provede se místní šetření v rodině.*
- *U trestných činů jsem v kontaktu s policií, doprovázím klienta u výslechu.*
- *Sepíšu zprávu státnímu zastupitelství.*
- *Doprovázím klienta na přestupkové řízení, když se jedná o přestupky.*
- *Trestné činy na Policii nebo soud.*
- *Někdy nestačí zpráva ze školy-> výchovná komise dle situace pořádá případovou konferenci.*
- *Spolupracujeme s odbornými zařízeními, kam doporučuji klienta – kam má docházet.*

- *Dle potřeby průběžně spolupracuji s rodiči.*
- *Ukončení práce s klientem záleží na doporučení kurátora, že tedy může přestat docházet.*
(Kurátor vyhodnotí situaci.)

Příloha č. 5 - Rozhovor s KPM č. 4

Kurátor pro mládež Městské části v Praze (muž)

Identifikace:

1. Jak dlouho jste v praxi vůbec?

2. Jak dlouho pracujete jako kurátor?

U otázky č. 1 a 2 stejná odpověď. 2 roky.

3. Jak jste se dostal k práci kurátora?

Byl jsem přímo zde v MČ v Praze na praxi v rámci studia na VOŠ, kdy jsem poslední dva semestry psal diplomovou práci a pak jsem nastoupil.

4. Proč jste se rozhodl pro práci kurátora?

Práce na OSPOD je pořád stejná naopak náplň na pozici kurátora je pestrá. Je zde individuální práce s mládeží, každé dítě je jedinečné. Vždy na začátku doufám zlepšení chování dítěte jako klienta.

5. Jaké je Vaše dosažené vzdělání?

VOŠ – Sociálně-právní Praha 10, VŠ v Příbrami

Otázky pro rozhovor:

1. S čím se nejčastěji ve své kurátorské praxi setkáváte?

Záškoláctví – s vědomím, ale i bez vědomí rodičů.

Kriminální činnost – krádeže, výtržnictví a loupežná přepadení.

Drogy – marihuana, ale méně.

U nás se také specializujeme na agendu případů, kam spadají děti, kteří jsou svědky domácího násilí.

2. Změnila se problematika v průběhu posledních 5 let? Příp. Jak se změnila?

Snižuje se hranice věku delikventní mládeže. Začínají to být stále mladší děti.

Čím myslíte, že je to způsobeno?

V 99 % rodiči, přílišnou bezbariérovostí, vše je přístupnější. Vlivem sociálních sítí (facebook, Internet).

3. Máte ve své práci nějaké pochybnosti? (např. ohledně postupů, metodiky...)

Chybí metodika, a když nějaká je, nesetkává se s realitou.

Je potřeba navýšení pracovníků na OSPOD. Reálný počet neodpovídá standartu ministerstva, podle kterého by na jednoho kurátora mělo připadnout maximálně 40 klientů a na OSPOD – 80 klientů.

Změna administrativy – nutnost mít všechny papíry, zredukovat administrativní činnost – vytrácí se smysl sociální práce.

4. S kým nejčastěji spolupracujete?

S neziskovými organizacemi, které jsou dotované MČ např.:

Barevný svět dětí – nabízí pro rodiče pomoc při jednání s úřady a právní pomoc, pro děti doučování, trávení volného času. Dále např. Prostor o. s.

Největší spolupráce je s OSPOD.

Využíváme také služby organizace Animoterapie aneb terapie za pomoci zvířat, poskytuje aromaterapie.

Dále spolupracujeme s Probační a mediační službou, s pedagogicko-psychologickými poradny, s domy dětí a mládeže (DDM), které pořádají i tábory.

5. Jaké jsou Vaše zkušenosti se soudy?

Spolupracujeme s opatrovnickým i trestním soudem a v obou případech jde o bezproblémovou kooperaci. Komunikace s nimi je dobrá, další výhodou je rychlé stanovení termínu jednání. To samozřejmě záleží na kapacitě soudu a množství případů.

6. Co byste potřeboval pro svou práci – nebo změnit? (např. změna legislativy, podporu...)

Viz odpověď u otázky č. 3.

Změna NOZ - nového občanského zákoníku zlepšila např. ústavní výchovy.

7. Jaké jsou osobní předpoklady pro práci?

Oddělení práce od osobního života, empatie, vstřícnost, trpělivost, porozumění, potřeba vzdělávat se.

Jako svoje plus vnímám nižší věk – mám blíž k dětem a nemyslím si, že bych neměl respekt.

Určitou roli hraje nižší věk – jsem pro ně „osobnější“. Dítě mi dokáže říci možná více než např. 55letému kurátorovi.

8. Ovlivňuje přístupy kurátorů jejich pohlaví?

Výhodou určitě je, mít na pracovišti smíšené zaměstnance, jak muže, tak ženy.

Kurátor mužského pohlaví není ke klientce (dívce) tak „tvrdý“ a naopak ke klientovi (chlapci) více „upustí uzdu“.

9. Jaký je postup Vaší práce?

O konkrétním případě se dozvídáme na základě oznámení od lékaře, školy, Policie ČR nebo i anonymu.

Následuje předvolání na úřad.

Spojíme se s rodiči, pokud na ně máme kontakt. (Nahlášení, ohlášení, šetření.)

Všechny si na úřad nezveme, jen v konkrétních případech zajdeme do rodiny, především když jde o domácí násilí. Také záleží na vážnosti případu – řešit/neřešit i na přístupu klienta.

Když máme dostatečné informace a nechybí vážnost situace, jednáme i bez pozitivního přístupu rodičů.

Navážeme spolupráci se školou, lékařem nebo PČR atd.

Např. při problému se záškoláctvím, vyslechneme rodiče a dítě dohromady a pak také každého zvlášť. Setkání jsou individuální, někdy 1x týdně, 1x za 14 dní nebo 1x za měsíc, záleží na případu a vývoji situace.

Případ končí, když se přestěhuje rodina, pak napíšeme zprávu s individuálním plánem, kterou založíme u každého spisu včetně zprávy doporučující na OSPOD v novém trvalém bydlišti. Mezi další důvod ukončení patří ukončení trestního stíhání kriminalistů, nebo když není už půl roku žádný úkon ve spisu. Ten se pak archivuje.

V průběhu jednání doporučujeme klientovi vhodné organizace, doprovázíme ho na výsledky.

Příloha č. 6 - Věková hranice trestní odpovědnosti

Ráda bych zmínila otázku věkové hranice trestní odpovědnosti mládeže, které jsem se věnovala v mé diplomové práci s názvem Trestní odpovědnost mladistvých (Bosáková, 2014, s. 39-43). Jedná se o doslovný přepis uvedené práce.

Věková hranice trestní odpovědnosti je už dlouho a často diskutovaným tématem, ale i předmětem dlouhotrvajících sporů nejen mezi veřejností, ale hlavně mezi zákonodárci. V této souvislosti bylo již několikrát navrhováno, aby došlo k snížení věkové hranice trestní odpovědnosti mladistvých. Nakonec i zákon č. 48 z roku 1931, ze které ZSM vychází, stanovil hranice trestní odpovědnosti mladistvých provinilců od dovršení věku 14 let do dovršení 18 let. I zde platila relativní trestní odpovědnost. (Schelleová, 2004, s. 37) Před vznikem a platností zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže bylo v roce 1995 navrhováno diferencované snížení věkové hranice trestní odpovědnosti na 14. rok věku, alt. 13. rok věku u zvláště závažných úmyslných zločinů a zachování dosud platné věkové hranice 15 let u ostatních trestných činů. Tento vývoj týkající se stanovení dolní hranice trestní odpovědnosti potvrdil i Věcný záměr rekodifikace trestního práva hmotného z března 1996. V tomto období dokonce zazněl požadavek na zvýšení horní hranice trestu odnětí svobody na 10 let u mladistvých ve věku 15 až 18 let a v případě mladistvých pachatelů ve věku nižších než 15 let ponechat dosavadní sazbu odnětí svobody 1 až 5 let. (Schelleová, 2004, s. 41)

Otázka snížení věkové hranice trestní odpovědnosti z 15 na 14 let

Odpovědi na otázku, proč u nás nebyl schválen návrh na snížení věkové hranice trestní odpovědnosti z 15 let na 14. rok věku, jsem našla po přečtení mnoha článků publikovaných v právních časopisech, na internetových stránkách zabývajících se právní tematikou, diskusí vedených předními odborníky nejen z oblasti trestního práva, dále také diskusí a vyjádření našich politiků, senátorů, poslanců a ministrů, ale např. i zápisu z chůze výboru pro záležitosti EU. Z těchto všech prostudovaných materiálů vyplývá, že jednoznačná odpověď na otázku snížení hranice trestní odpovědnosti neexistuje, přestože se jí dlouhá léta zabývá odborná veřejnost. Následující text bude vycházet právě z uvedených zdrojů.

Myšlenka snížení věkové hranice trestní odpovědnosti byla součástí návrhu nově vznikajícího kodexu, a to trestního zákona č. 40/2009 Sb., který po 47 letech nahradil trestní zákon č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů. K několika zásadním změnám došlo v průběhu legislativního procesu podle toho, zda převládly názory zastánců či odpůrců současné

hranice trestní odpovědnosti. Nejprve byla hranice patnáct let trestní odpovědnosti uvedena v návrhu nového TrZ, následně pak došlo v parlamentu ke změně a snížení trestní odpovědnosti na hranici čtrnáct let, avšak ještě než nový TrZ nabyl účinnosti, došlo k novelizaci § 25 a na něj navazujících ustanovení na základě poslaneckému návrhu. Hranice trestní odpovědnosti byla opět vrácena na 15 let. (Vantuch, 2009) Původně Parlamentem ČR schválené snížení věku trestní odpovědnosti na 14 let v zákoně č. 40/2009 Sb., bylo kritizováno, především v jeho spojení se snížením hranice věku dítěte, která ho chrání před pohlavním zneužíváním (§ 187 TrZ) a stejně tak i před týráním (§ 143 TrZ). V této souvislosti bylo spatřováno i porušení Úmluvy o právech dítěte v odst. 3.1 sdělení č. 104/1991 Sb. (Vantuch, 2009)

Mezi další **argumenty směřující proti snížení věkové hranice trestní odpovědnosti**, patří např.:

- pohlavní styk s dětmi od 14 let věku by byla beztrestná
- došlo by k legalizaci soulože pro osoby od 14 let
- sexuální život mládeže by byl uspíšen
- změna mnoha právních předpisů i jiných právních oblastí
- změna nemusí nutně zapříčinit snížení kriminality

Z výše uvedených informací vyplývá, že hranice trestní odpovědnosti by se neměla především snižovat z důvodu nepostižitelnosti sexuálních styků.

Naproti tomu **argumenty podporující snížení věkové hranice trestní odpovědnosti** jsou např.:

- dnešní děti ve věku 12 až 15 let jsou vyspělejší než předchozí generace
- většina dětí ve věku 14 let si je plně vědoma trestnosti páchaného činu a je schopna se ovládat, tj. ví, co je špatné a co je dobré
- zneužití beztrestnosti dětí mladší 15 let, které jsou naváděny ke spáchání trestné činnosti staršími jedinci. V některých případech i ony samy vědí, že jsou beztrestné.
- umožnění účinnějších postihů dětských zločinců
- snížení trestní odpovědnosti alespoň u nejzávažnějších trestných činů.
- kriminalita dětí a mladistvých stoupá
- nižší věková hranice trestní odpovědnosti ve většině okolních zemí

Dovolila bych si poukázat na to, že zákon č. 48/1931 Sb., ze kterého ZSM vyplívá, stanovil hranici trestní odpovědnosti na 14 let a už tehdy měl za to, že dítě ve věku 14 získalo dobrý rozumový a mravní základ na to, aby byl schopen posoudit své činy a jejich následky, proto v tomto porovnání podle mého názoru neplatí, že by snad dřívější generace byla „zaostalejší“. Souhlasím ale s argumentem, že některé děti mladší 15 let jsou si dobře vědomy beztrestnosti, kterou v určitých případech zneužívají. Stoprocentně souhlasím s tvrzením snížení trestní odpovědnosti u nejzávažnějších trestných činů. Jelikož jsem se také zabývala zkoumáním statistik kriminality mládeže, nemohu souhlasit ani s názorem, že kriminalita dětí stoupá, ale ani v posledních letech nějak razantně neklesá. K argumentu, že okolní státy mají nižší věkovou hranici trestní odpovědnosti, bych dodala, že tyto stanovené hranice jsou velmi nejednotné. Následně (v tabulce č. 1) jsem vypracovala tabulku pro lepší srovnání, ve které je uvedena hranice trestní odpovědnosti v některých evropských zemích.

Tabulka č. 1 – Dolní hranice trestní odpovědnosti v evropských zemích (Krejčířiková, 2008, s. 37)

Země	Trestní odpovědnost
Anglie a Wales, Švýcarsko	10
Turecko	11
Nizozemsko	12
Francie, Řecko	13
Německo, Itálie, Rakousko, Slovinsko, Slovensko, Španělsko	14
Dánsko, Finsko, Švédsko, Norsko, ČR	15
Portugalsko	16
Polsko	17
Belgie	18

„Z pohledu srovnávacího lze dodat, že ve většině evropských zemích se pohybuje věk počátku trestní odpovědnosti mezi 14-16 lety. ...v zemích, kde je počátek trestní odpovědnosti (konstruované zpravidla jako odpovědnost relativní) nižší, popř. velmi nízký ... je příslušnou právní úpravou vytvořen větší prostor pro rozhodování a výchovné působení specializovaných sociálních pracovníků, pedagogů, psychologů a k tomu účelu proškolených dobrovolných pracovníků z řad laické veřejnosti než v zemích, kde je sice počátek trestní odpovědnosti

posunut výše, avšak rejstřík neformálních opatření používaných vůči dospívajícím není tak bohatý.“(Válková, 1997, s. 293)

Já osobně si myslím, že současnou věkovou hranici trestní odpovědnosti stanovenou na 15 let není nutné měnit. Později by také mohlo dojít k dalšímu jejímu snižování a dospělí pachatelé budou následně zneužívat stále mladší děti. Naopak by se měla zvyšovat prevence předcházení trestné činnosti. Více k této otázce pojednám v samotném závěru této práce, jejímž obsahem jsou i úvahy *de lege ferenda*².

Z mého pohledu je ale především problém ve výchově dětí samotnou rodinou, neboť právě rodiče, jsou od narození dítěte prvními, kteří ho učí určitým pravidlům a způsobům chování. Další klíčovou roli hraje škola, kompenzující pozitivní působení na mládež, pokud v tomto případě rodina selhala. Také trávení volného času je důležité pro pozitivní rozvoj sociálních vztahů a prevence kriminality. Spousta nezletilců se dnes baví nic neděláním a právě z nudy pak páchají provinění nebo činy jinak trestné. Přitom v dnešní době existuje nepřehledné množství sportovních a zájmových aktivit, sdružení, center volného času, DDM³, dále také školní družiny a kroužky v rámci školy a spousta dalších možností. Problém nastává, jestliže se rodiče „vymlouvají“, ale i nemusí, na nedostatek peněz. Mnoho vyjmenovaných služeb je poskytováno bezplatně nebo za symbolické ceny, ale veřejnost, je dle mého názoru o této možnosti špatně informovaná. Mnohdy také rodiče nemají na své děti čas anebo ani netuší, co dělají, když oni pracují. Z pohledu výše uvedených zařízení problém tkví často v nedostatku kapacit a hlavně finančních prostředků.

V této práci bylo již několikrát zmíněno, že ze zákona z roku 1931 vyplývá potřeba, co nejméně trestat a naopak co nejvíce vychovávat. Na tuto myšlenku navázal zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, který pokládá za důležité myšlení do budoucnosti. Proto by měla být pozornost státu raději zaměřena spíše na prevenci než na otázku snížení věkové hranice trestní odpovědnosti.

---

² Úvahy *de lege ferenda*, resp. úvahy do budoucnosti.

³ Dům dětí a mládeže